

KRAJNA IMENA

V TRŽAŠKEJ OKOLICI.

(IZ „EDINOSTI“)

V TRSTU

ZALOŽILO OPRAVNIŠTVO „EDINOSTI“

1876.

109917

TISEK AVSTRIJSKEGA LLOYDA.

109957

F2C 2466/1972

Uvod.

Poleg zgodovinskega dokaza, da so od nekedaj v Trstu in v njegovej okolici bivali Slovenci in da sedanji polaščeni Trst stoji na slovenskej zemlji, imamo o tem močen dokaz v krajnih imenih tržaške dežele, ki so vsa slovenskega izvira. Vže družinski priimki ne le okoličanov, temveč tudi meščanov imajo večinoma slovensko obliko in spričujejo, da se v njih takih družin pretaka slovenska kri. Toda ker bi morebiti kdo hotel tak dokaz ovreči s tem, da so se Slovenci še le pozneje naselili in se potem zmešali s prvotnimi laškimi prebivalci, zato hočemo — dato non concessio — ostati za zdaj le pri krajnih imenih, o katerih gotovo nihče ne more trditi, da niso stara.

Ne bomo se pa spuščali v nova dokazovanja o imenu tržaškega mesta, o katerem se je vže veliko pisalo, ker je vže dovolj dokazano, da latinski pisano „Ter-geste“ je čisto slovensko „Tržište“ ali „Tržišče,“ iz katerega se je napravilo laško „Trieste“ in skrčeno slovensko „Trst;“ temveč skušali bomo razlagati druga krajna imena v tržaškej okolici. Pri tej jezikoslovnej razpravi se bomo posluževali razjasnjevanj zvedenih gospodov, ki so nam v ta namen s svojimi doneski pripomogli, posebno pa razlage veleučenega našega jezikoslovca, preč. g. Davorina Trstenjaka, katerim zato tukaj javno najtoplejo svojo zahvalo izrekujemo.

I. V spodnjej okolici.

1. *Barkovlje*, pollaščno „Barkola,“ prihaja iz stare slovenske besede *barka*, ki je v rabi tudi pri takih Slovencih, ki niso v dotiki z Lahi. V srbskem jeziku *barka*

pomenja ribnjak in je bržkone diminutiv iz *bara* — mlaka, luža in odtod menda pomen za žlebasto posodo. Toraj je *Barkovlje* čisto in staro slovensko ime in besedo *barca*, *barchetta* so Benečani in po njih drugi Italijani sprejeli od Slovanov.

2. *Baved*, drugo ime istega kraja (t. j. Barkovlj) je tudi slovanskega izvira, toda ne tako staro kakor óno. *Bava*, *bavéla* pomenja zadnjo kosmato svilo in če tudi je beseda sprejeta v italijanščino, vendar je slovenska ter stoji mesto slov. *bala*, ker se *l* rad spreminja v *v* in prvotno pomenja: sluz in vozger (smrkelj), primeri srbsk. *balav*, *balavac* — smrkovec itd. Pri imenu *Baved* je *ed* slov. končnica. Tedaj bi *Baved* bil kraj, kjer pridelujejo veliko bavele in svile sploh; ker pa to o Barkovljah ne velja, ima to ime drug zgodovinsk začetek, ki je z *bavelo* v zvezi. Kakor nam je namreč pravil star Barkovljan, začele so barkovlj-ske ženske prve v okolici nositi krila iz

bavele, zato so jim drugi rekali: *Bavelke* in njihovemu kraju: *Baved*. Še zdaj se s tem imenom zovejo le ženske onega kraja, moškimi pa deajo le: *Barkovljani*. Tudi ime *Baved* je toraj prave slovenske korenike.

3. *Čarbula*, prav za prav *Črbula* pomenja kraj, ki se vije, polu ovinkov, ker korenika *črb* ali *krb* označuje: vrezati, viti se; toraj pomenja *Čarbula* to kar *Čreta*. Lahki pišejo sicer *Čharbola*, pa vendar v tržaško-laškem narečju izgovarjajo *Carbola* kakor mi. Ta sedaj nekoliko vže polasčeni okraj je bil nekdanj, in to nedavno, čisto slovensk.

4. *Gréta*. Srbsko *grtati* — strgati, drgati, razkosati — je prešlo tudi v venetščino: *gretolar* in v laščino: *grattare*. *Gréta* pomenja po tem takem kraj, kjer je zemlja razkosana, kakor je res na Greti. Če se komu morda čudno zdi, da tukajšnja imena razlagamo iz srbščine, naj povemo vže tukaj, kar bomo še pozneje omenjali, da so Slovani v naše kraje prišli iz Srbskega, se

ve da ne vsi, in zato se naše narečje bliža hrvaško-srbskemu. Bistroumen Slovenec, ki ni rojen v tržaški okolici, nam je zagotavljal, da tudi v rasti ali v postavi in v obnašanju so okoliški Slovenci bolj podobni Srbom, nego drugim, zlasti kranjskim Slovincem.

5. *Kadin* je tudi gotovo slovensko ime, kar nam kažete korenika in končnica. Težko da je iz glagola *kaditi*, temveč utegne prej biti iz korenike *kad*, ki pomenja v slovenščini, pa tudi v drugih jezikih (v grškem, latinskem, litovskem in v raznih slovanskih narečjih) — korito, krnico. Tudi drugod po Slovenskem so kraji s *Kadinu* podobnim imenom: *Kadunje*.

6. *Kalonja*, po laškem izgovarjanju in pisanju spačeno: *Cologna*, kraj je na „*kali*,“ to je na hribu. Primeri: *Crnikal*, *Sivikal*, *pod Čavnom* — *Kalnom*. Tudi v litovščini, ki je slovenščini sorodna, *kalnas* je — gora. In iz naše *Kalonje* so Lahi napravili daljnje-

mu nemškemu mestu Kolinu (Köln, ital. *Cologna*) enako ime: *Cologna*!

7. *Rocol*. Razlaga tega imena je težka. *Rocenj* je sicer tudi vas kraj Save pod Šmarno goro; *rocel* je roč ali držalo, da potujoči v vodo ne padejo; srbski *rucel* pomenja roč pri kôsi — ali v kakej zvezi stoji naš *Rocol* s temi rečmi? Skoro gotovo izhaja ime iz te korenike, pa le zgodovina bi mogla ga razjasniti. Nam pa tudi zadostuje to, da je slovensko.

8. *Rojan* ima svoje ime od *roje*, to je od potoka, ki skozi teče. Beseda *roja* v pomenu *potoka*, zlasti takega, ki ga deževje napravlja, znana je na Koroškem, kjer se tudi nahaja vas *Roje* pri potočiču, ki je le ob deževji znamenit. Od koroških Slovencev so besedo sprejeli celo koroški Nemci, ki pravijo o konji: „*Hot a goanze rojen angsacht*;" od primorskih Slovencev pa so jo sprejeli primorski Lahi, ki v nekaterih krajih, kakor n. pr. v Tržiču, rabijo besedo

roja v pomenu potoka. Korenika tej besedi je ista, kakor pri besedi; *roj* (čebél), namreč *ri* ali *ra*, s pomenom: šumeti. Tudi v sanskritskem se reka ali potok imenuje: *rudžana*. Zato je le slovenska pisava *Rojan* prava, nikakor pa ne laška *Rojano*.

9. *Škorklja*, po laškem pravopisu, (ali bolje krivopisu): *Scorcola*, kar bi bil diminitiv besede „*škorka*,“ kali? Srbski *škrkotati* — vršeti, šumeti; ime *Škorklje* je menda nastalo po škrkotanji morskih valov, ker je znano, da ta okraj sega prav do morja. Sicer tudi burja škrkotá; ali da bi bil ta okraj po burji dobil svoje ime, ni verjetno, ker je pri nas burja splošna („*patria*“ jej déjo *Lahi*) ne lokalna. Beseda *Škorklja* pa je vsakakor slovenska, po pomenu in po obliki.

10. *Vrdela*. Pod tem imenom razumemo okoličani le vas na hribčku pod grižo, od katere je pozneje ves okraj dobil uredno ime: *Vrdela* — *Guardiella*, medtem ko ima-

jo domačini za razne kraje tudi razna imena. Lahki razlagajo to ime iz *guardia* — straža, češ, da je bila nekedaj na Vrdeli mala straža — *guardiella*. Še neumniša je ta-le razlaga: Na Vrdeli je bila o času vojske straža in z nasprotnega hriba, menda s Kadina, klicali so začudjeni ljudje: *guardèla*, — glejte jo! — Pustimo pri miru stražo, če je kedaj bila na Vrdeli ali ne, in poglejmo si besedo samo. Prvič: diminutivne oblike *èla* pri tej besedi italijanščina ne pozná; drugič: tudi imena *guardia*, *guardare* itd. niso izvorno italijanska, temveč iz nemškega: *gewahr*, *gewahren*, kakor sploh skoro vsa imena, ki se začenjajo z *gu* n. pr. *guerra*, vojska iz nemškega *gewehr*; *guancia*, lice iz nemškega *wange* itd., kar jih ni iz latinskega. Ime *Vrdela* pa ima prav slovanško koreniko in obliko, kajti v srbskem narečji *vrdati* pomenja: *viseti* in na Srbskem, v Fruškej gori so vasi: *Vrdnik*, *Vrdnika*, *vrđniška kula* — kraji na višini, na hribu.

Vrdela je na visu, na hribu in zato se govori in piše: *na Vrdeli*, *z Vrdele*, ne pa: *v Vrdeli*, *iz Vrdele*. Stara *Vrdela* ima toraj staro slovensko ime, iz katerega je pozneje laška kancelija po laškem kopitu skrpala svojo: *Guardiella*. Da oblika *Guardiella* mora biti iz novejšje dobe, pričajo tudi ne prav stari cerkveni spominki, na katerih beremo: *Vardula*, *Vardulensis*; celo nad vratmi nove cerkve, ki je bila sezidana leta 1858, bere se: *Vardulensium*. Tedaj ne *Guardiella*, ampak *Vrdela* je prvotno in pravo.

II. V srednjeji okolici.

1. *Katinara*. Tržaški magistrat piše: *Catenara*, češ, da se kraj tako zove zaradi verige (*catena*) ki je pri ondašnjeji mitnici; ali, da je „veriga“ dala kraju ime, nikakor ni verjetno. Dr. Kandler, ki je vsa okoliška in še druga slovenska imena razlagoval iz latinščine in laščine, izpeljuje to ime neki

iz celtiškega: *gat* — gozd, kar tudi ne gre. Pokojni baron Zanchi je ime *Katinare* izpeljeval iz svojega priimka „de Cattò,“ češ, da ko je njegova rodovina iz Lombardije prišla v to deželo, dobila je v last kraj, ki se je po njej imenoval „Cattonara“ — Cattinara. — Mi pa trdimo, da ime *Katinara* je slovensko in to dokažemo ne le filološko, temveč tudi historično. *Katun* pomenja v srbskem: *ovčji stan, kraj, kjer poleti ovce molzejo*, v staroslovenskem pa: *vojaški stan ali tabor*. *U* je v ljudske govoricu oslabil v *i* (kakor tudi *a* v *e*: *Ketinar*, *Četnara*) in celo izpadel; *ara* pa je prava slovenska oblika, prim. *košara*. Ime *Katinara* po tem takem pomenja: *ovčji stan ali vojaški tabor*. Pokojni nesrečni Nadlišek, kakor nam sporoča čestit prijatelj, pripovedoval je o tem tako-le: Tam, kjer je zdaj smodnišnica (*polveriera*) bil je nekedaj takov grad kakor nad Dolino in pri zidanju smodnišnice so našli mnogo starega zidovja, pa

tudi kosti človeka s turško sabljo; v tem gradu so se prebivalci branili pred sovražniki, posebno pred Turki in so zažigali krese. Ta pripovedka bi razjasnjevala in potrjevala pomen: vojaški tabor.

Pa tudi „ovčji stan“ utegne pomenjati ime *Katinara* ter tudi ta razlaga je zgodovinsko opravičena. Bil je nekedaj, tako se pripoveduje, v tem okraji velik gozd, imenovan *primorska meja*, ki je deleč segal; pri Gropadi so bile velike ovčje staje. Pa še pred kakimi štiridesetimi leti so imeli v bližnjem Lonjarji veliko ovec in dobre pašnike v katinarskeji okolici in zato je moralo tu biti tudi mnogo ovčjih staj in pastirjev. — Ako primerjamo vse, kar smo povedali o Katinari, vidimo, da je mogoča trojna razlaga tega imena in sicer: Ako je ime prav staro, mora pomeniti *vojaški tabor* ali *ovčji stan*; ako pa je iz novejše dobe, kar ni verjetno, mogoče da prihaja iz imena gospôde „de Cattò.“ Rodovina baronov Zanchi de

Cattò e Linkenberg, kakor piše Cratey v svojej knjigi „Perigrafia dell' origine dei nomi imposti alle androne, contrade e piazze di Trieste, 1808,“ prišla je z Reke, kjer je bila leta 1656 povzdignena v plemenitaški stan; prvi Zanchi je prišel v Trst leta 1772. Pri Reki je imela ta rodovina posestvo „Linkenberg,“ kamor je bila prišla menda iz Lombardije. Ljudsko izgovarjanje *Četnara* je nastalo iz *Katinara* ko je breznaglasni *a* oslabeled v *e* in se je *k* omehčal v *č*.

Opomba. Dozdaj razlagana imena, razen *Katinare*, imena so okoliških okrajin, ki se uredno zovejo *contrade*. Da jih imamo vse skupaj, prišteli smo k spodnji okolici tudi *Barkovlje* — *Baved*, ki po legi spada vže k srednji okolici, ker ne sega do mesta. *Katinara* je le krajno ime in se v političnem obziru ne rabi.

Sedaj pridejo na vrsto imena okoliških vasi (uredno: ville):

2. *Lonjar*, laški *Lonqera*, gotovo na

mestu: *Lonjar* (primeri *noje* mesto *noge*, *Majdalena* mesto *Magdalena*) je staro slovensko za *logar* iz *lôg'* (izgovori *long*) — *gozd, log*. Zgodovina popolnem opravičnje to razlago, ker kakor smo rekli pri razlagi imena *Katinara*, bil je tam res gozd, ki se je deleč razprostiral in o katerem se nahajajo še dandenes nekatera znamenja. Tudi v bližnjem vrdelskem okraji ste krajni imeni *Boršič*, *Frnedič*, ki to potrjujete in celo družinsko ime *Čok*, ki je v Lonjarji najstarše in najbolj razširjeno, podpira nekako našo razlago.

3. *Ščedna*, mestu najbliža vas pri morji in poleg gaja. Njeni prebivalci se ločijo od drugih okoličanov po posebnem zavijanju narečja, ženske tudi po posebnej slovensko-isterskej ali brškej noši, različnej od okoliške ali mandrijarske. Rodovina z imenom *Sancin* je neki prišla iz Laškega, in sicer iz Kremone ter se prva naselila v Ščedni in se poslovenila vsled dotike z ondotnimi

Slovenci. Ta pripovedka, če prav verjetna, vendar ne dokaže, da je bila zaradi tega Ščedna kedaj lašk kraj, temveč prav nasprotno nam pravi, da so vže prej ondod prebivali Slovenci. In res, poleg *Sancinov* je v Ščedni tudi mnogo rodovin s slovanskim imenom *Godina*. Hrvaško-srbsko ime *Godina*, ki ga nahajamo zlasti v Ščedni in na Vrdeli, potrjuje zgoraj izrečeno našo trditev, da se je v okolici v starodavnih časih za Slovenci naselilo veliko Srbov ali Hrvatov. Ime *Ščedna* pa pomenja *gaj* ali *hosto*, ki se *ščedi* — štedi ali goji (v tem pomen tudi na Korškem); zato se vas latinski imenuje *Silvula*, to je *gozdič*, iz katere besede je nastalo laško *Servola*. Nova slovenska pisava *Skedenj*, češ, da je vas dobila ime po nekdanjem škofovskem *skednji*, ni dovolj opravičena in je ime v tej obliki ljudstvu popolnem neznano. Bolj verjetno je, da je kraj ime dobil po škofovskem logu, nego po škofovskem *skednji*. Ščedna je bila namreč

od nekedaj in je še zdaj poletno stanova-
lišče tržaškega škofa.

III. V zgornjej okolici na Krasu.

1. *Bane*, uredno zdaj *Banne*, prej *Ban-
ni*, vas openske župnije in bazovskega okraja.
To ime je po koreniki in po končnici čisto
slovansko, tako brž da srbsko-hrvaško. Ena-
ko obliko nahajamo tudi v drugih slovan-
skih krajnih imenih: Draždane, Poličane,
Polžane itd. Naslov *ban* nosi na Hrvaškem
deželni poglavar; *banat* se zove srbska de-
žela, ki je sedaj združena z Ogersko; dru-
žinskih imen *Ban* je mnogo ne le pri *Ba-
nih*, temveč tudi drugod, n. prim. okoli
Celja. Šafarik misli, da hrvaški naslov *ban*
je nastal po *Bajannu*, imenitnem vodji Obrov,
kakor *cesar* in *kaiser* po *Cesaru* in *kralj* po
Karlu velikem. „Vuk“ piše, da v Dubrovni-
ku in v Črnej gori rečejo *ban* vsakemu člo-
veku kedar ga hočejo počestiti. Vže v san-
skritskem *bhanu* pomenja *gospod*; korenika

besedi je *bha* — svetiti, toraj *ban* je: *svetli*, ital. *illustre*, naslov, ki se daje gospôdi; češki *pan* — gospod, spada menda tudi sem. — Še druga razlaga je mogoča: *Banj* označuje v slovaščini in v lužiškej srbščini: *iztrebljen gozd*, zato imena *Banjaloka* na Kranjskem, v Bosni in blizo Celja, *Banjšćica* na Goriškem itd. Gotovo je, da so nekedaj na Krasu bili gozdovi, katere so pozneje *iztrebili* ter se je prikazal goli Kras ko je še silovita burja odnesla malo zemlje, ki ga je le po vrhu pokrivala. Vendar se nam prva razlaga zdí boljša in verjetniša, zlasti zato, ker se tu *n* izgovarja čisto — Bane — ne pa omehčan v *nj*. Je-li pa se naselil bil pri Banih kakov hrvaški ban — gospod, ali so bili Banovci odvisni od kakega bana — gospoda, to Bog vedi!

2. *Bazovica* je iz srbske korenike; po slovensko bi se reklo *Bezovica* ali *Bezgovica*, ker srbski *baz* je naš *bez*, *bezeg*. Evo spet novo potrjevanje zgoraj izrečenega našega

menjenja. To ime je tako očitno slovansko, da še Lahji ga niso mogli popačiti drugače, nego da ga po svojem pravopisu pišejo *Bassovizza*, kakor pišejo tudi *Lipizza* ali *Lipizza* itd.

3. *Gropada* je kakor nekateri trdè, najstarša vas v tržaškeji okolici ter spada v političnem in cerkvenem obziru pod *Bassovico*. Ime se je menda v tekni časa močno popačilo ter se lahko izpeljuje iz *grapa* — vdir ali iz *krup* — vozeli. Nenarodno italijansko in nemško uredovanje nam je mnogo domačih imen popačilo in ljudstvo je taka spakedrana imena spravilo v rabo ter ščasoma celó njih pravo prvotno obliko pozabilo. Zato se dandenes nekatera imena tako težko dajó razlagovati, dasi se jim vidi na prvi mah, da morajo biti slovenska.

4. *Kontovel*, ki bi se pravilniše menda imel pisati *Kontovlje*, ker prvo je skoro gotovo nastalo iz pokvarjene laške pisave *Contovello*, vas je na hribu blizo *Proseka*.

Lahi trdè, da to ime pomenja: „conta le vele“ — „šteje jadra“ ali ladije, češ, da so nekedaj s kontoveljske višave pazili na dohajajoče ladije, ali to se nam zdí le igra z besedami, ne pa verjetna razlaga. Staroslovenski *kôt* (izgov. *kont*) je: *špica, ost, rt*, toraj *Kontovlje* označuje kraj na rti, na vrhu. Kakor v drugih okrajih, tako imajo tudi v tej vasi prebiralci prav slovenska lastna imena: Starec, Sonce, Stoka itd.

5. *Lipica* se imenuje v bazovskem okraji gozd, ki ga je nadvojvoda Karol Štirski, tržaški gospodar, leta 1580 kupil od tržaškega škofa za cesarsko žrebčarijo. Imenoval se je vže prej tako. Slovenska *lipa* je dala ime temu najskrajnišemu kraju tržaške okolice, ki šteje le nekaj nad 80 duš.

6. *Opčine*, laško-uredno *Opcina*, slovensko-uredno *Občina*, sicer tudi *Opchina*, *Opchiena*, *Optschina*, *Opicina*. Izmed vseh teh pisav je prva — *Opčine* — edina prava

ter pri Opencih in njihovih sosedih edina v rabi, le da nekateri, zlasti na Krasu, izgovarjajo *Općine*, kar je menda dalo povod k pisavi *Opchina*. Pri prvem pogledu bi kdo mislil, da razlaga tega imena je prav lahka, ker *občina* v slovenskem jeziku pomeni *srenjo*, *sošesko* (komun). Ali temu ni tako. Prvič: beseda *občina* v trž. okolici ni znana; drugič: vas se ne zove *Občina*, ampak *Općine*; vaščani so *Openci*, ne *Občinarji* ter govori se *opensko*, ne *občinsko*. Velenčeni naš Davorin Trstenjak razlaga to ime v svojej knjigi: „Slovanski elementi v Venetščini, III. str. 66“ iz korenike *op* — in iz besede *opako* — *zadej*, ter dé, da je beseda nastala iz *opacina*, kar označuje *zadenj kraj*, tukaj: vas *za vrhom*. Primeri srbsko *Opovo*, lep samostan *za vrhom Fruške gore*; *Opava* — Troppau na Slezkem itd. Ta razlaga se kraju prav prilega in se nam zato zdi najboljša. Tržaški list „Cittadino“ je iztuhtal, da se ima pisati *Opicina*, češ, da

so nekedaj tu bivali *Opiči*. Ali to ljudstvo, kakor nam pripoveduje zgodovina, bivalo je v srednji Italiji, nikedar ne na Krasu. Zato smemo „Cittadinovo“ modrost postaviti na stran onej nekega Nemca, ki je ime *Opčine* izpeljaval iz nemškega : *ob China* — nad Kino ! Še celó nekateri laški listi so se porogovali „Cittadinu“ zavoljo njegovih *Opičev*, in vendar so ga nekateri drugi začeli po *opičje* posnemati in pišejo ž njim vred *Opicina* ! Nasprotno pa se pripoveduje, kar smo tudi v nekej zgodovinske knjizi brali, da prvi naselnici na Opčinah so bili srbski pastirji, ki so iz Turškega tje pribežali. Verjetno je to vsakakor, ker beseda *opako*, ki je dala kraju ime, rabi se v srbščini bolj nego v slovenščini in veliko rodovin na Opčinah nosi priimek *Hrovatin* — kateri nam kaže prvo njihovo domovino. Vendar mislimo, da Slovenci so se bili v tržaškej okolici naselili še pred Srbi ali Hrvati.

7. *Padriče* so *Gropadi* najbliža vas

po legi in tudi v tem, da se ime dá težko razlagati. Najbolj verjetno se daje izpeljevati iz *po* in *drčati* ter po tem bi pisava *Padriče* bila popačena na mestu *Podrčje*. Beseda je gotovo slovenska, ker še Lahii pišejo *Padrich* po starem hrvaškem pravopisu, ki so si ga izposodili za slovenska imena, ker stara pisava *ch* odgovarja sedanjaj pisavi *č*. Pisava *Padricciano* še pri Lahih ni obveljala. Sicer velja tudi tukaj to, kar smo opomnili pri razlagi imena *Gropada*.

8. *Prosek*, uredno *Prosecco*, tudi ime bulgarskega mesta; iz *proseči* — označuje kraj, kjer se je zemlja prosekala. Oblika *pro-*, ki se denašnje slovenščini oslabljena glasi *pre-*, kaže nam starodavnost tega imena. Kraj je znamenit zaradi izvrstnega, po vsem svetu slovečega vina Prosekarja, ki ga vže Plinij omenja z imenom *Pucinum*, in so mu Grki rekali *Piktanon*. Pripoveduje se tudi, da je to vino Liviji Avgusti,

materi cesarja Avgusta, podaljšalo življenje.

9. *Třebiče* — iz *trebiti* — zaznamuje kraj, kjer so gozd iztrebili, toraj to kar *laz*, *prelog*; ako sprejmemo drugo razlago imena *Bane* (glej zgoraj), imate *Banje* in *Třebiče* enak pomen, kar ni čudno, ker vasi ste si mejašici. Iz iste korenike so tudi druga temu podobna imena, kakor: *Třebič*, *Trbiž* — *Tarvis*, *Treviso* itd. Kakor ni obveljala laška pisava *Padricciano*, tako tudi ne pisava *Trebicciano* ali *Trebichiano*, katero so hoteli vpeljati nekateri prenapetneži, zlasti nezanesljivi tržaški učenjak dr. Kandler. Lahki pišejo sedaj uredno: *Trebich*. O tem še smešnico. Pisatelj teh vrst je pred nekaj let šel s prijateljem, kranjskim Slovencem, v to vas in ko je ta bral napis: *Třebih*, smejal se je prvi tako, da se je moral držati za *trébuh*. No, brez vse koristi še lahonško krivopisje ni!

Dodatki k razlagam. a.) Greta. Ne le v beneško narečje, temveč tudi v pismeno ita-

lijanščino je prešla beseda *greto* s pomenom : kamniti in peščeni breg. Naša *Greta* je res pri morskem *bregu*. b.) *Kadin*. Nek italijansk pisatelj pravi, da so tej okrajini ime dali tamošnji *Slovenci*. Po vsej pravici tedaj ga smemo izpeljevati iz *slovenske* korenike. c.) *Rocol*. Izvedeli smo, da je ta okrajina ime dobila po bogatem kmetu enakega imena, ki je v začetku sedemnajstega stoletja iz Kranjskega sèm prišel in je bil gospodar skoro vse okrajine. Njegovi vnuki so potem za časa škofa Skarliča malo po malo vse razprodali in tudi rodovina *Rocolov* je izmrla. Žalibog tudi dan danes mnogo okoličanov posnema *Rocolove* vnuke in tako gine po malo slovenski živelj v okolici ter prepušča tla ptujim elementom. d.) *Rojan*. V potrjenje, da le slovenska pisava je prava in prvotna, naj služi tudi to, da v starejših laških knjigah se čita *Rojan* in ne *Rojano* kakor pišejo zdaj *Lahi*, ali celo *Roiano*, kakor sedaj piše trž. magistrat. Tudi v staro-

slovenščini se nahaja beseda *soroj* — stok, sovodnje, v litovščini *vajus* — tok; korenika bode *ri-* s pomenom: teči. e.) *Vrdela*. Ulica pri potoku, nad katerim je zdaj „Corsia Stadion,“ od trga sv. Ivana (ki nosi to ime po cerkvi sv. Ivana) do Jelma, klicala se je *sv. Pelagija* — contrada S. Pelagio, v tržaško-laškem narečju *S. Pelaj* (primeri Šem-Polaj, t. j. sv. Pelagij na Krasu), ker drži k starej cerkvi sv. Ivana in Pelagija na Starem bregu v vrdelskej okrajini. Cerkevica je prav stara; ni znano sicer kedaj je bila sezidana, ali toliko je gotovo, da leta 1525 je vže stala. Bila je pozneje tam kaplanija dokler so sezidali novo farno cerkev sv. Ivana Obglavljenega, katerej je sedaj podružnica. Prav sedaj — l. 1876 — jo popravljajo na stroške nam dozdej še neznanega dobrotnika. f.) *Opčine*. Nekateri zazlagajo to ime iz korenike *pn* in iz besede *vspenjati* se, ki iz te korenike izvira in pomeni toliko kakor: kipeti kvišku.

Od tod *pečine* — kvišku kipeče gore in *Opčine* — vas o *pečinah*. Če prav se nam Trstenjakova razlaga iz *opačina* zdi boljša, vendar tudi druge ne zametamo, spoznavši, da ni prva ni druga ni tako gotova, da ne bi se dalo jej kaj oporekati. Namen tega spisa pa tudi ni ta, da damo svetu učeno in obširno razpravo, temveč kratko razlago našemu ljudstvu. „Vse skusite; kar dobro je, držite.“

Pristavek.

Poleg navedenih okrajin in vasi ste v spodnji okolici še dve okrajini, ki nosite ime *sv. Marije Magdalene* (zgornja in spodnja) po cerkvi, ki je v zgornjej teh okrajin bila do leta 1785; v zgornjej okolici pa je še vas, ki po cerkvi ima ime *sv. Križa*. Tako tedaj ima okolica, ako štejemo Lipico za vas in ker tudi Čarbuli ste dve: 12 okrajin ali kontrad in 12 vasi. Vsaka okrajina in vsaka vas je imela nekedaj doma-

čega svojega delegata ali župana; po novejši organizaciji, ki je bila okolici le centralizacija k mestu, pa so okrajine prištete mestu in imajo od magistrata postavljene „okrajne glavarje,“ v zgornjej okolici sta dva „deželska glavarja“ (v Proseku in v Bazovici) ter vsaka vas ima še posebnega „vaškega glavarja,“ kateri pa so v resnici vsi le magistratovi komisarji.

V cerkvenih zadevah spadajo okrajine pri mestu ali popolnem, ali deloma k mestnim župnijam. Le župnija Dev. Marije Véče (vulgo Jezuitska) je izključljivo mestna in se v njej slovenski ne pridiguje, sicer pa spada k drugim mestnim župnijam kolikor toliko tudi okolice ter se Božja služba (se ve da razen tega, kar je latinskega) opravlja tudi v slovenskem jeziku. Te župnije so: stolna sv. Justa, novomestna sv. Antona, staromestna Dev. Marije Pomočnice (vulgo starega sv. Antona) in predmestna sv. Jakoba. V spodnjej okolici ste župniji sv.

Ivana v Vrdeli in sv. Mohora in Fortunata v Rojanu. V srednjej okolici je župnija v Ščedni in ste neodvisni kuraciji v Barkovljah in na Katinari s privatno kaplanijo „Revoltella“ na Frnedu. V zgornjej okolici so župnije: Opčine (najstarša župnija v trž. okolici, nekedaj edina v trž. deželi poleg stolnice sv. Justa) s kaplanijo v Trebičah, dalje Prosek, ki je nekedaj kot kaplanija spadal pod goriško nadškofijo, in Križ; neodvisni kuraciji ste Bazovica in Kontovlja; Lipica pa kot kaplanija spada pod Gročansko župnijo, ki je vže zunaj tržaške okolice.

Število prebivalstva vse tržaške okolice, kakoršna je še do danes ko to pišemo, znaša 43.796 duš. Ker pa hočejo nekatere okrajine, ki so pri mestu in so zato najbolj bogate in obljudljene, mestu vtelesiti in jih vže sedaj mestu prištevajo, zato se število okoliških prebivalcev, ako se to zgodí, skrči na 20.102 duš. Dotični sklep tržaškega de-

želnega zbora ni še dobil vladinega potrjenja. Če prav se je v okolici, zlasti v tistih delih okolice, ki so bliže mestu, vgnjezdilo veliko lahónstva — ker italijanskih ne moremo imenovati slovenskih roditeljev polaščenih otrok — vendar je pravih Slovencev gotovo nad 30 tisoč, seveda le v okolici neprištevsí Slovencev v mestu. Nekdaj je bila vsa okolica čisto slovenska!

*
* *

Videli smo, da vsa krajna imena v tržaškej okolici imajo izvir v slovenskih koreninah. Krajne razmere, ljudska pripovedovanja in zgodovina potrjujejo očividno naša razlagovanja ter pobijajo nasprotna dozdevna dokazovanja tukaj naseljenih Italijanov, ki neradi pripoznavajo da živé na slovenskej zemlji. Dalo bi se o tem še veliko govoriti: imena posameznih krajev, potokov, hribov... pričujejo, da tržaška okolica je bila od nekđaj slovenska. Še več: celó nekatera

imena tržaških mestnih ulic so slovenska in sam Cratey, tržaški patricij, v svojej zgoraj imenovanej knjigi pri razlagi imena ulice *kovač* pravi, da „se ne smemo čuditi, da nosi ulica kranjsko ime, ker ne le da smo sosedje Kranjske, temveč tudi naši kmetje *ne govoré družega jezika razen kranjskega*“ (t. j. slovenskega). Tržaško-laški dialekt je bil néki še v začetku sedanjega stoletja ves namešan s slovenskimi besedami in se je po malem vedno bolj približeval beneškemu, kateremu je sedaj skoro enak. Vendar še zdaj rabijo tržaški Lahi sploh slovenske besede: kljuka, pek, svitek, smetana (zmé-tena), potok (patok)... Slovenščina okoličanov je precéj dobra; zlogi in končnice se izgovarjajo dosti čisto, le množina brezpotrebnihih laških besed jezik kazi, kar pa ni čudno pri takih razmerah, kakoršne so tukaj.

Pri vseh dosedanjih neugodnih okoliščinah so se vendar ohranila slovenska ime-

na in slovenska narodnost v tržaški okolici
in to naj nas okoliške Slovence spodbuja,
da si te svetinje še dalje ohranimo in naj
nikedar ne pozabimo

da sinovi Slave smo!

